

Statussyndromet

Sir Michael Marmot

”Statussyndromet:
hur vår sociala position påverkar
hälsan och livslängden”

Statussyndromet

Sociala skillnader i hälsa

Sir Marmot startade studier i Storbritannien 1976 av tjänstemän, de s.k. "Whitehall Studies"

Högre tjänstemän hade längre liv än lägre tjänstemän

Högre tjänstemän hade bättre hälsa än lägre tjänstemän

Absolut fattigdom kontra relativ fattigdom

Absolut fattigdom, t ex brist på mat och avsaknad av en bra bostad är sällsynt i den rika delen av världen.

Relativ fattigdom handlar om att vara sämst ställd i den rika delen av världen.

Statussyndromet

De sociala skillnaderna i hälsa kvarstod under efterkrigstiden trots bättre bostäder, bättre mat, och mera jämlik sjukvård.

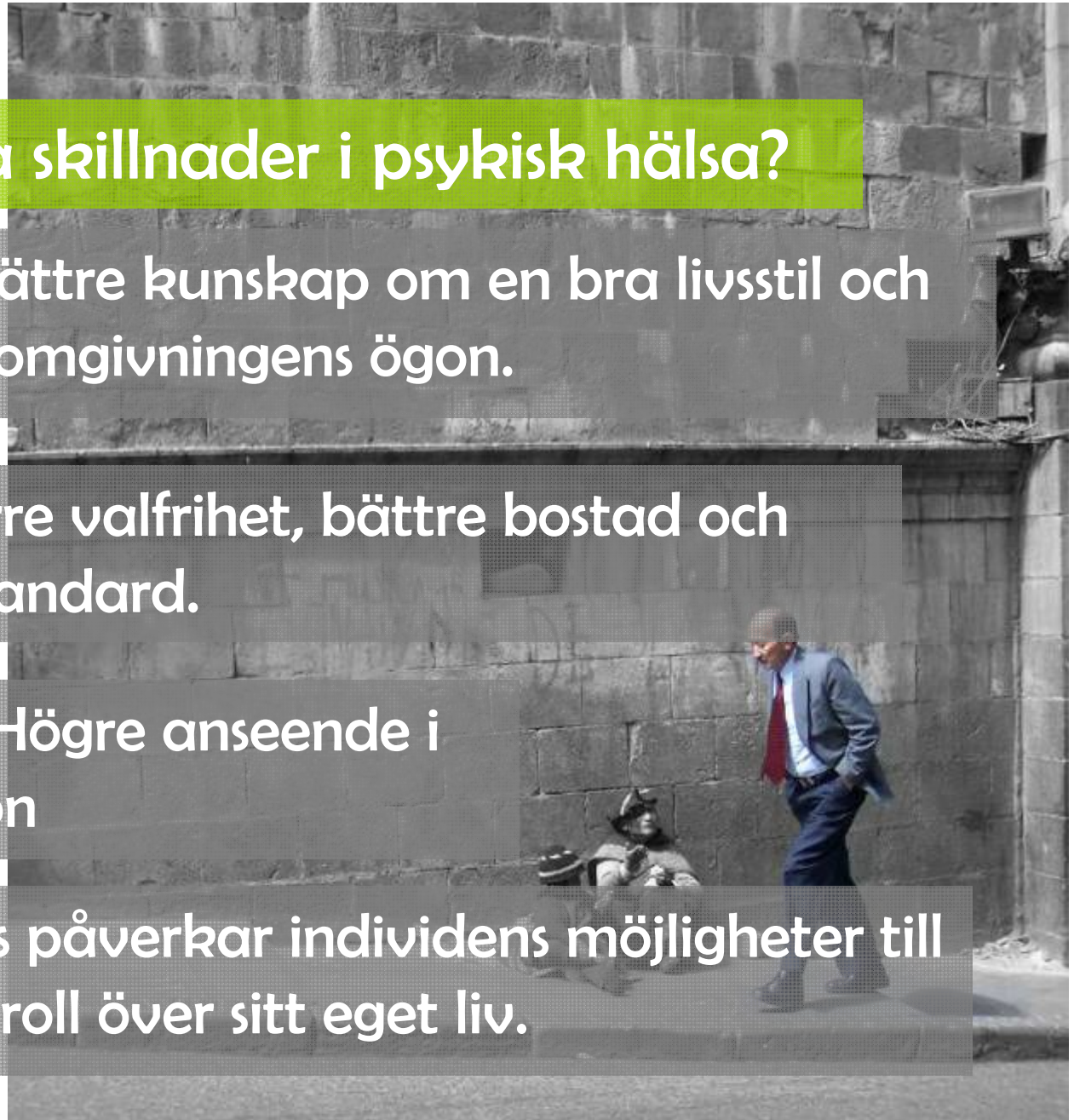
Varför finns sociala skillnader i psykisk hälsa?

Hög utbildning: Bättre kunskap om en bra livsstil och högre anseende i omgivningens ögon.

Hög inkomst: Större valfrihet, bättre bostad och högre materiell standard.

Yrkestillhörighet: Högre anseende i omgivningens ögon

Lägre social status påverkar individens möjligheter till valfrihet och kontroll över sitt eget liv.

Invandrare i Sverige är speciellt utsatta

Ofta sämre psykisk hälsa än infödda svenskar.

Många invandrare har flytt från krig, förföljelser, och fattigdom. Låg grad av valfrihet och kontroll.

I Sverige hamnar de ofta i segregerade bostadsområden i storstäderna.

Historik: efterkrigstiden

Snabb industrialisering i storstadsregionerna

Stort behov av arbetskraft

Många människor flyttade in till storstäderna från landet och från andra delar av världen

Hög befolkningstäthet i storstadsregionerna

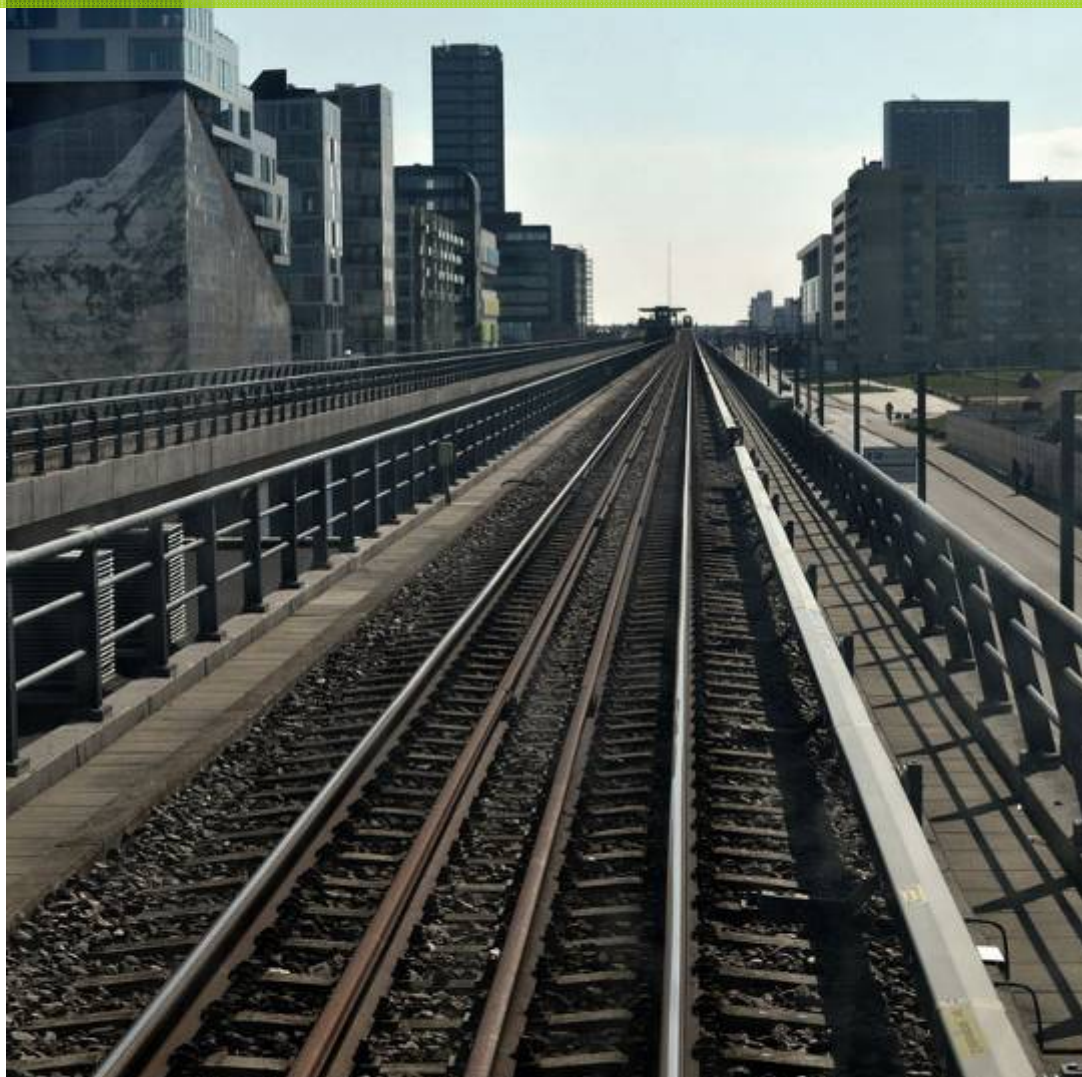
Historik: Sverige

Miljonprogrammet gav många människor i Sverige bra bostäder med hög standard.

– Senare kritiserat, segregation

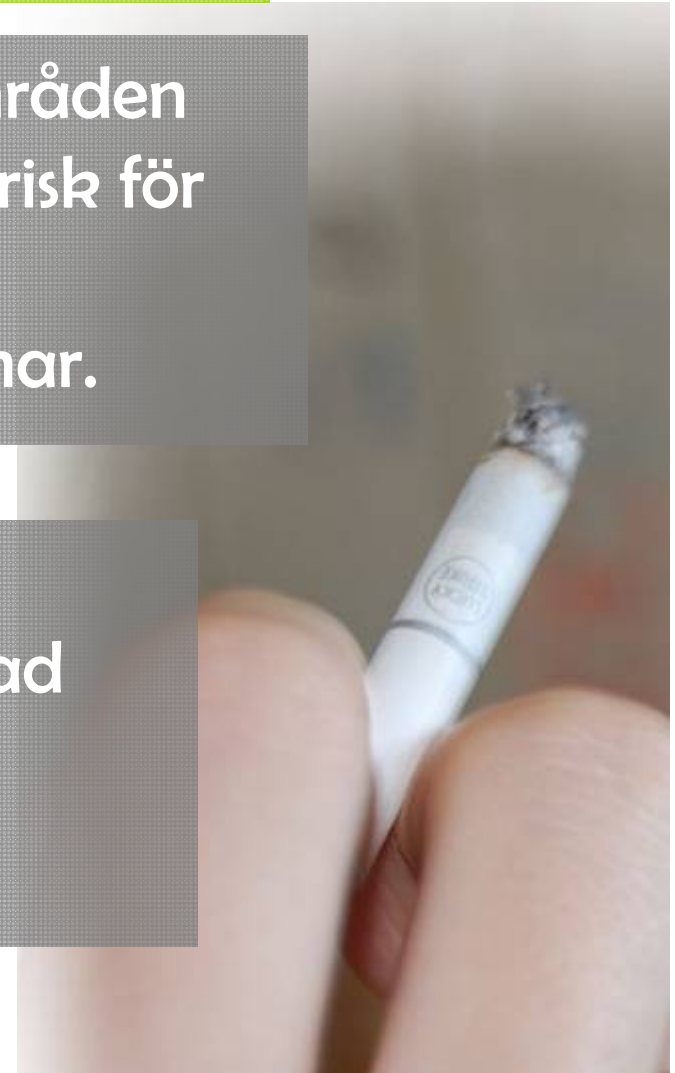
Bostadsområdets effekt på psykisk hälsa

Tidigare internationell forskning visar:

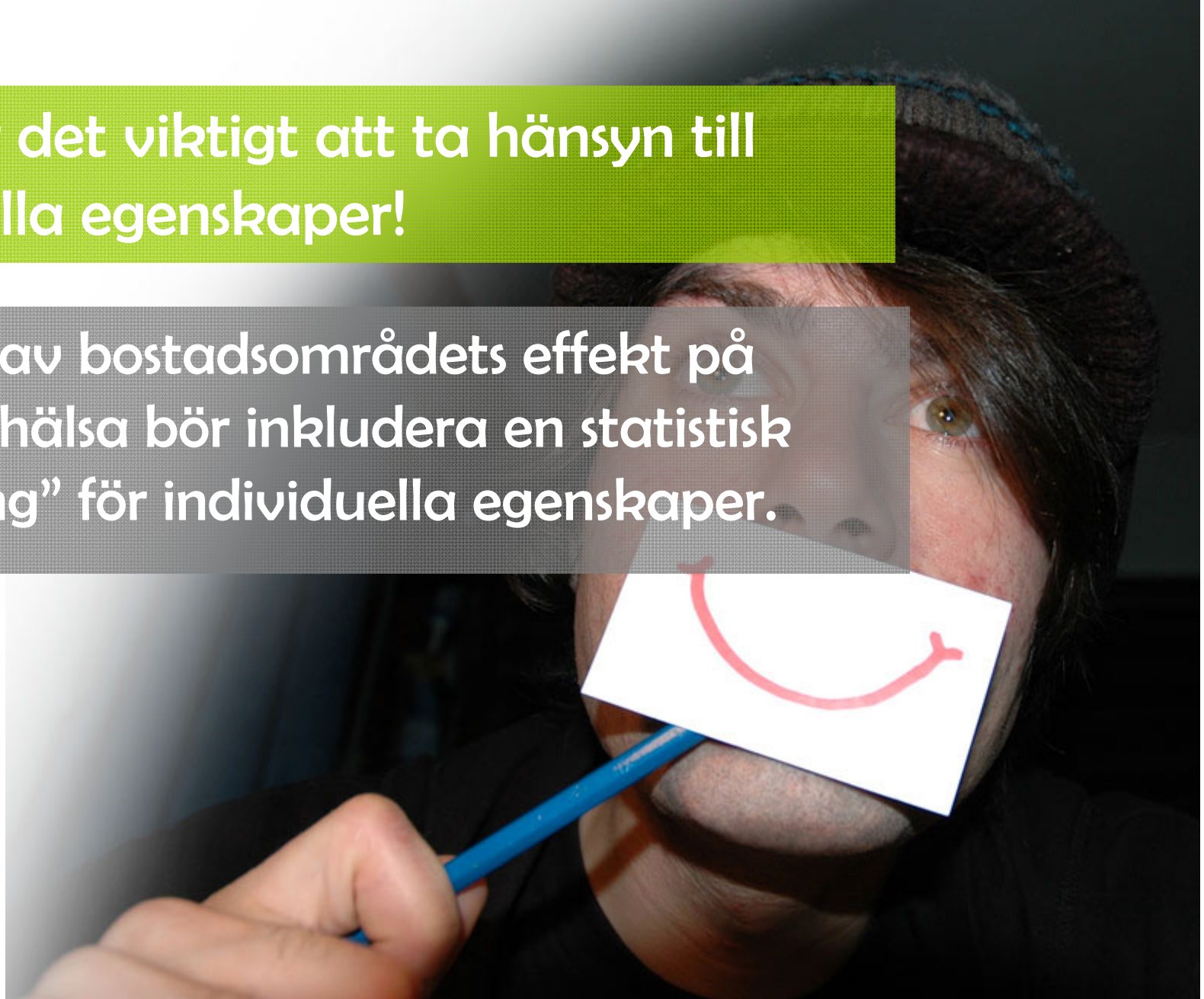
Individer som bor i utsatta bostadsområden har en kortare livslängd och en ökad risk för en rad sjukdomar
t ex hjärtinfarkt och psykiska sjukdomar.

Individer som bor i utsatta bostadsområden har dessutom en ökad benägenhet för rökning, "dåliga" matvanor, och fysisk inaktivitet.

Därför är det viktigt att ta hänsyn till individuella egenskaper!

Studier av bostadsområdets effekt på psykisk hälsa bör inkludera en statistisk "justering" för individuella egenskaper.

Studier av vår forskargrupp om bostadsområdets effekt på psykisk hälsa

Urbanisering

Segregation

Utsatta bostadsområden

Psykiska sjukdomar

Missbruk

Urbaniseringens effekt på depression (hänsyn tagen till individuella egenskaper)

Kvinnor i de mest urbaniserade (=tätbefolkade) områdena: 20% överrisk för sjukhusinläggning p g a depression.

Män i de mest urbaniserade områdena: 10% överrisk för sjukhusinläggning p g a depression.

*K Sundquist , G Frank, Sundquist J. Urbanisation and incidence of psychosis and depression: Follow-up study of 4.4 million women and men in Sweden. **British Journal of Psychiatry**. 2004 Apr;184(4):293-298.*

Urbaniseringens effekt på kvinnors missbruk efter hänsyn tagen till individuella egenskaper

**Kvinnor i de mest tätbefolkade områdena:
76% ökad risk för sjukhusinläggning p g a alkoholmissbruk.**

89% ökad risk för sjukhusinläggning p g a drogmissbruk.

*K Sundquist, G Frank. Urbanization and hospital admission rates for alcohol and drug abuse: A follow-up study of 4.5 million women and men in Sweden. **Addiction** 2004;99:1298-1305*

Urbaniseringens effekt på mäns missbruk efter hänsyn tagen till individuella egenskaper

Män i de mest tätbefolkade områdena:
71% ökad risk för sjukhusinläggning p g a alkoholmissbruk.

138% ökad risk för sjukhusinläggning p g a drogmissbruk.

*K Sundquist, G Frank.. Urbanization and hospital admission rates for alcohol and drug abuse: A follow-up study of 4.5 million women and men in Sweden. **Addiction** 2004;99:1298-1305*

Risker med den urbana miljön

Urbaniseringen innebär djupgående sociala förändringar, t ex förlust av nära primära sociala nätverk.

Kronisk stress.

Vanligare med stressfulla livshändelser.

Tillgången på alkohol och droger är högre.

Segregering vanligare i urbaniserade områden.

*K Sundquist, G Frank.. Urbanization and hospital admission rates for alcohol and drug abuse: A follow-up study of 4.5 million women and men in Sweden. **Addiction** 2004;99:1298-1305*

Segregering

A person in a dark coat is walking on a sidewalk. From their back, a tree branch grows upwards and to the right, symbolizing social segregation. The background is a light, textured surface.

Segregeringen ökar i våra storstäder.

Segregering skapar utanförskap.

Vanligare med traumatiska upplevelser.

K Sundquist, G Frank. *Urbanization and hospital admission rates for alcohol and drug abuse: A follow-up study of 4.5 million women and men in Sweden.*
Addiction 2004;99:1298-1305

Segregation och psykisk ohälsa

Antalet förstainläggningar på psykiatrisk klinik

4,5 miljoner individer boende i 6,967 bostadsområden följdes 1998–1999.

10,795 kvinnor och 8,936 män hade en förstagångsinläggning under 2-års perioden.

*K Sundquist, H Ahlen. Neighbourhood income and mental health: A multilevel follow-up study of psychiatric hospital admissions among 4.5 million women and men. **Health Place**. 2006 Dec;12(4):594-602*

Risken för förstagångsinläggning på psykiatrisk klinik

De som bodde i de utsatta bostadsområdena hade en 2.36 ökad risk för inläggning på psykiatrisk klinik.

Risken minskar från 2.36 till 1.88 efter hänsyn tagits till skillnader i ålder, civilstånd och födelseland.

Risken minskar ytterligare från 1.88 till 1.58 efter hänsyn tagits till skillnader i inkomst och utbildning.

K Sundquist, H Ahlen. *Neighbourhood income and mental health: A multilevel follow-up study of psychiatric hospital admissions among 4.5 million women and men.* **Health Place.** 2006 Dec;12(4):594-602

Bostadsområdets effekt på förskrivning av läkemedel

De som bor i de mest i de mest utsatta områdena:

35% ökad förskrivning av läkemedel mot depression. Fortfarande 15% ökad förskrivning efter att hänsyn tagits till individuella egenskaper.

52% resp 24% får ångestdämpande läkemedel.

Crump C, Sundquist K, **Sundquist J**, Winkleby MA. Neighborhood deprivation and psychiatric medication prescription: a Swedish national multilevel study. *Ann Epidemiol.* 2011 Apr;21(4):231-7. **IF=3.215.**

Bostadsområdet har t.o.m. effekt på amningspsykos!

Kvinnor som bor i utsatta bostadsområden (hög andel låginkomsttagare) har en 50% högre risk att utveckla en amningspsykos än kvinnor i mer välsituerade bostadsområden.

I modellen togs hänsyn till individuella egenskaper som ålder, utbildning, civilstånd och förlossningsår.

A Nager, LM Johansson, K Sundquist. *Neighborhood socio-economic environment and risk of post partum psychosis.* **Arch Women Ment Health.** 2006 Mar;9(2):81-6

Bostadsområden med lågt socialt kapital (brist på tillit/samhörighet) ökade risken för dålig hälsa

Bristande tillit/samhörighet i bostadsområdet ökade risken för dålig självskattad hälsa.

Bristande tillit/samhörighet i bostadsområdet ökade risken för sjukhusinläggning p g a psykisk sjukdom.

K Sundquist, M Yang. *Linking social capital and self-rated health: a multi-level analysis of 11,000 women and men in Sweden.* *Health Place.* 2007; 13:324-34

J Lofors, K Sundquist. *Low-linking social capital as a predictor of mental disorders: A cohort study of 4.5 million Swedes.* **Soc Sci Med.** 2007 Jan;64(1):21-34.

Tänkbara faktorer i omgivningen med en negativ effekt på den psykiska hälsan

Vandalisering och nedskräpning kan leda till stress.

Brist på rekreativsmöjligheter kan leda till svårigheter att vara fysiskt aktiv.

Brottslighet

Kriminella gäng

Rån, inbrott, våldsbrott

Rädsla för att bli överfallen

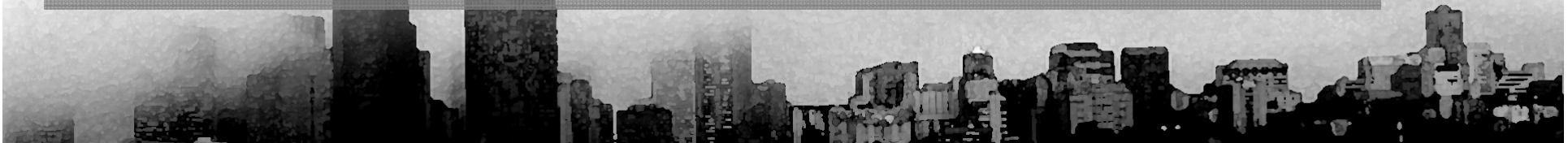
Rädsla för att gå ut

Slutsatser

Ny forskning visar att bostadsområdet har en negativ effekt på hälsan i Sveriges befolkning.

Olika miljöfaktorer i kombination med individuella egenskaper kan ha en negativ effekt på hälsan och mångfaldiga hälsoriskerna för den enskilda individen.

Text ensamstående invandrare med låg utbildning i en fattig förort i storstaden.

Vad kan vi göra?

Öka integrationen

Minska utanförskapet

Öka tryggheten i den yttre miljön

Förbättra den sociala miljön (tillit, nätverk)

Alla foton: attributiv licens, Flickr

- [Concrete Forms](#)
- [Jenni Douglas](#)
- [The Library of Congress](#)
- [Carl Nenzén Lovén](#)
- [Rusty Darbonne](#)
- [El Payo](#)
- [Bart Everson](#)
- [Seier+seier](#)
- [Bruno Caimi](#)
- [Jason Rogers](#)
- [W00kie](#)
- [S J Pinkney](#)
- [Seattle Municipal Archives](#)
- [David King](#)
- [Robert Marin](#)
- [Jason Rogers](#)
- [Roger Braunstein](#)
- [Nesster](#)
- [Wonderlane](#)
- [Kevin Dooley](#)
- Övriga illustrationer:
Bertil Kjellberg, CPF

Nya studier om utsatt hemmiljö och den genetiska risken för drogmissbruk

Dessa studier från CPF sker i samarbete med Dr. Kendler, Virginia Commonwealth University, en av de mest citerade och prisbelönta forskarna i världen i psykiatri och drogmissbruk

Finansierat av National Institutes of Health (NIH), USA